

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Nefronktrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za štiri leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Po haloških vrhah goré viničarski kresovi!

(Viničarski tabor na St. Janžu pri Zavrču.)

V nedeljo, dne 1. julija 1928 so izpregovorile viničarske Trbovlje, čestiti vrh St. Janža završke župnije v Halozah svojo odločno besedo. »Strokovna zveza« viničarjev in viničarske Krekove družine so za ta dan organizirale tam I. viničarski tabor, ki pomenja za teptani, zaničevani, brez primere izmzgavani viničarski proletarijat obširnih Haloz vstajenje v novo, upolno življenje. Od blizu in po 6 ur daleč so se zgrnile stotine viničarjev in viničark, da pred vsem svetom, zlasti pa še na naslov vodilnih katoliških krogov povedo, kako osamljen je v boju za svoje svete pravice proletarijat, zlasti viničarski, da prispeže zvestobo programu viničarske strokovne in izobraževalne organizacije, da izpove svojo trdno vero v ideje kršč. socializma, da izpove na ves glas: Hočemo Boga v srca vseh, hočemo pa Ga tudi v celokupno javno življenje, zlasti gospodarsko. Boj viničarjev je pravičen, po naši veri pa smo naravnost dolžni boriti se najodločneje zoper vse krivice, ki se nam gode po mamonistični profitarški človeški družbi!

Predvečer tabora.

Že v soboto, dne 30. junija je ob trdnem mraku prispel v St. Janž viničarski tamburaški zbor od Sv. Miklavža pri Ormožu, ne strašeč se 5-urne pešhoje po najhujši vročini. Po kratkem odpočitku in okrepčilu so se viničarji zbrali pri cerkvi na šentjanskem vrhu. Tov. Kokot je zanetil kresni ogenj: Visoko so švigile pod nebo ognjene iskre, vroči plameni pa so s svojim odsevom daleč na okrog označili odrešilni klic: Viničarji, vstanite! Viničarji, združite se! Prihaja Vaš dan, na katerega se boste otresli težkih okov stoletnega gospodarskega suženjstva! — Melodije tamburaškega zbora in pesmi so se izgubljale v krasno, jasno zvezdno noč. Sami nismo vedeli, kdaj nas je zajela polnoč ob pojemajočem ognju.

Nedelja.

V nedeljo dopoldne pa so prihajali viničarji in viničarke od vseh strani. Staro in mlado. Kor in cerkva St. Janža sta bila nabito polna, mnogo ljudi pa je moralo stati zunaj. G. Ante Kordin, prefekt iz Ljubljane je služil sv. mašo, pri kateri je pel mešani zbor šmiklavških viničarjev. V dovršenem cerkvenem govoru nam je na vzgladu sv. Janeza Krstnika pokazal, kako se globokoveren človek mora dosledno boriti zoper krivice, magari za ceno svoje eksistence in svojega življenja.

Tabor.

Takoj po sv. maši je po otvoritvi in pozdravih začel pred cerkvijo zborovati tabor, ki mu je predsedoval predsednik »Strokovne zveze viničarjev«, tov. Ivan Husjak iz Slamnjaka pri Ljutomeru. Taboru je prisostvovala velika množica viničarjev, viničark in viničarske mladine.

Peter Rozman,

viničarski tajnik in oblastni poslanec je v krasnem referatu orisal zgodovinski nastanek viničarskega delavstva, njegov boj zaboljšanje groznega življenjskega položaja kakor tudi sedanji strokovni položaj. Ob risanju sedanjega stanja smo videli stare, do skrajnosti izžete viničarje in viničarke solznih oči: Da, krivice vpijejo do neba!

Govornik je obrazložil viničarski red, ki ga je predložila organizacija mariborski oblastni skupščini, kot minimalno viničarsko zahtevo, izjavljajoč, da bodo viničarji odločno odklonili vsak »poštimovski« kompromis.

Franc Žužek,

zastopnik »Delavske zbornice« iz Ljubljane je povdaril v svojem močnem govoru moč in pomen viničarske enotne strokovne organizacije. Hlapec Jernej je zastoj iskal svoje pravice od najnižje do najvišje instance. Zastoj jo bodo tudi viničarji. Današnji svet, ki ne meri človeka po njegovem delu, marveč samo po premoženju, današnja družba, ki je zavrgla osebnost in dostojanstvo človeka, ki je zavrgla Boga in profitarstvo naredila za gibalno javnega življenja, ta družba se bo zaničljivo posmehovala opravičenim viničarskim zahtevam. Mi pa zahtevamo Boga vse povsod in predvsem v gospodarsko življenje. Čvrsta, enotna, močna kršč. socialistična strokovna organizacija nam je jamstvo za zmago, ki more priti in bo tudi prišla. Dokler pa ne pride, bodo goreli po vrhah Slovenskih gor in Haloz viničarski kresovi, druge prižigajoč, druge budeč toliko časa, da bo zemlja zabobnela pod tisoči viničarskih korakov, da bo sinila zarja in dan viničarske svobode.

Prof. Prijatelj,

zastopnik »Prosvetne zveze« iz Maribora je kot tretji govornik govoril o pomenu

izobrazbe najširših plasti delovnega ljudstva, dokazujoč, da se le neizobražena masa pusti tlačiti in gospodarsko izkoriščevati. Zato morajo viničarji v društva, knjižnice, na odre, na splošno izobraževalno delo, in lahko so gotovi, da bodo prodrli s svojimi zahtevami.

Po taboru.

Ko je tov. Jožef Košnik zboru predložil resolucije, ki so se soglasno odglasovale, se je tabor zaključil. Viničarji so se zbrali v gostilni pod gričem k prosti zabavi, ki je ob sviranju tamburašev, petju in srečolovcu potekla kar najlepše.

Na Štajerskem gore viničarski kresovi. Gore in bodo še goreli. Goreli vse do tedaj, dokler ne pride zmaga. Dne 1. septembra se bodo zbrale stotine na tabor pri Jeruzalemu, a dne 7. septembra v Gornji Radgoni. Šušmarstva ne poznamo. Hočemo in pojdemo odločno naprej. Kogar je strah, naj popravi delavstvu storjene krivice in odleglo mu bo. Druge poti ni! Živel kresovi novih ognjevih dni!

Političen pregled.

Vsa notranja politika v naši državi stoji še vedno pod vtisom dogodkov v narodni skupščini in v pričakovanju posledic, ki bodo nastale radi tega. Že zadnjič smo podali smernice oziroma možnosti razvoja, do danes še vedno ni jasno, katera smer bo zmagala. Vladne stranke sklepajo, ali naj vlada demisionira ali ne, opozicija pa zahteva volitve. Brez dvoma je prav, da je vlada vzdržala vsaj prve dni po umorih v skupščini, kajti zagrebški dogodki nas uče, da bi pri šibki vladi ali celo vladi v demisiji mogla prevladati popolna anarhija, ki bi nam doma in v inozemstvu silno škodovala.

Podčrtati pa moramo eno. S tem, da so bili v belgrajski skupščini umorjeni ravno hrvatski, torej prečanski poslanci, je ta dogodek vsekakor mejnik. Vedno pogosteje se čujejo glasovi o reviziji sedanje centralistične ustave in avtonomističnem oziroma federalističnem smislu. Ne samo kot Slovenci, ampak tudi kot delavci in pred vsem s stališča delavskega razreda moramo zahtevati čim širšo avtonomijo. Centralistična ustava je kriva, da je naša socialna zakonodaja tako demontirana kakor je. Gotovo je, da v desetih letih ne moremo spremeniti vsega, kar je zgodovina ustvarjala tisoč let. Nemogoče in popolnoma napačno je, danes naše in južne socialne, gospodarske in kulturne razmere urejati z enotnimi zakoni in pravil-

niki. Zato naj bodo ti žalostni dogodki vsem dovolj jasen opomin, da brez osebnih koristi, brez častihlepa in zlasti brez demagogije delajo za revizijo ustave in avtonomizacijo pokrajin, kar edino more polagoma zboljševati naše notranje razmere.

Naše posojilo, ki smo ga hoteli najeti v inozemstvu je naletelo na težkoče. Pravijo, da bomo šele v jeseni dobili denar. Strele v skupščini v Beogradu so slišali zelo daleč in kapitalisti so strašno nezaupljivi.

Izjave. Politiki, ki bi strašno radi prišli v ospredje — pa ne radi ljudskih, ampak svojih koristi — dajajo časopisom dolge izjave. Če jih uredniki ne vprašajo sami, se jim pa ponudijo. Morda se jih bo pa le kdo usmilil in jim pomagal do ministrskega stolčka in do 36.000 Din na mesec. To je namreč gibalno velikega dela jugoslovanskih politikov.

Zagreb žaluje:

V Zagrebu so praznovali državni praznik (Vidov dan) na poseben način. Radi umora hrvatskih poslancev v Beogradu so razobesili prav z vseh hiš samo črne zastave. Gotovo je ta način proslave državnega praznika edinstven v zgodovini. Vidimo pa v tem tudi izredno močno narodno zavest Hrvatov in to tem bolj, ker je stopilo v ozadje celo strankarstvo.

Svetovni mir po delavstvu.

(Konec.)

Generalno vodstvo angleške delavske stranke ne vidi v dosedanjem delovanju mednarodne zveze narodov dovoljne garancije za svetovni mir. Z ozirom na moderne vojne metode ne zadoštuje le delna razorožitev, priti mora do popolne razorožitve na podlagi sporazuma vseh narodov.

Delavstvo se mora zavedati, da je sedanji kapitalistični duh proti iskreni razorožitvi s pomočjo demokracije. — Vsled tega mora delavstvo poseči po samopomoči in se vzgajati v tem smislu, da ne bo nudilo vojnim hotenjem v nikakem oziru prav nobene pomoči in opore. V ta namen bi bila potrebna svetovna konferenca vseh socialističnih delavskih, strokovnih in zadržnih internacional.

Angleška delavska stranka je prepričana, da se mora sedanji gospodarski in politični imperializem nadomestiti z novo politiko, ki bo imela sledeče cilje:

1. Vpostavitve sistema popolne avtonomije v vseh deželah. Ta avtonomija naj po možnosti obsega ozemlje posameznih plemen in narodov.

2. Ustanovitev svetovne gospodarske organizacije z nalogo, da se izgradi napredno, mednarodno merilo za delovne pogoje, za varstvo domačinov proti kapitalističnemu izrabljanju; za racionalizacijo svetovne produkcije na podlagi dejanske potrebe in za reguliranje denarnega kredita.

Predvsem pa zahteva: 1. Priznanje neodvisnosti Egipta. Angleške vojaške sile se morajo takoj odstraniti. Uprava sueškega prekopa in Sudana naj preide na Društvo narodov. — 2. Takojšnje prenehanje z vsakoršnim pritiskom in podjarmljenjem Indije; amnestija za

politične prestopke; priznanje popolne avtonomije v Indiji. Iz angleške zakonodaje morajo izginiti vsa izjemna določila napram Indijcem tako v mejah angleškega imperija, kakor tudi izven njega. — 3. Popolna revizija pogodb, katere so vsilile velesile Kitajski. Ona mora dobiti popolno samovlado. — 4. Ukinitve imperialistične pomorske politike.

Končno priporoča angleškemu in mednarodnim delavskim sindikatom, da nudijo delavstvu v Aziji in Afriki najučinkovitejšo pomoč v boju za osvoboditev izpod kapitalistične kontrole in v organizaciji v svrhu varstva proti gospodarskemu in političnemu izžemanju. Interesi delavstva vsega sveta, brez razlike na pleme, barvo in vero so isti, vsled tega ne bo prišel mednarodni socializem prej do uresničenja, dokler se ne bo združilo vse delavstvo za politično in gospodarsko osvoboditev.

Vest in vojna.

Sedanja prosvitljena doba je vzgojila narode v malikovanju države in državne oblasti. Vcepila jim je prepričanje, da je vse res in dovoljeno, kar pride od države. Njeni ukazi in dejanja oproščajo celo vest. Priključimo si v spomin razmere, ki so vladale ob pričetku vojne: Vse države so bile nedolžne in pri vseh se je proglasila vojna kot obrambna vojna. Državljeni vsake države so šli brez pomisleka v klavnico, ker je bila »vojna vsiljena«. Nikdo pa ni javno zavpil: »Kaj pa Tvoja vest?« Kajti državni ukaz ne odveže državljanov od vesti. Skof Hafner piše v socialnem katekizmu o tej stvari sledeče: Nikdo ni odvezan od dolžnosti napraviti si sodbo, če je pravična vojna, katere se udeležuje.

Pa bo kdo trdil: Priprost človek si ne more napraviti take sodbe. Ne drži. Kajti vsak še tako priprost človek, ki ima zdrav razum, ve, da ne morejo in nimajo narodi kot taki nobenih nepremostljivih nasprotstev; da so nasprotno le vojne žrtve za interese drugih in da je končno moderna vojna večje zlo kakor vsako drugo zlo; da ima za posledico materijelne in moralne razvaline; da je vojna greh.

Če vse to premislimo, bomo razne zelene ali pa kake druge oficijelne diplomatske knjige z vso drugačno zavestjo jemali v roke in prišli do prepričanja, da se jim ne sme veliko ali pa nič verjeti. Isto je tudi z vodilnim časopisjem.

Delo ob praznikih.

Krščansko misleče delavstvo se pogosto pritožuje, da mora tudi ob zapovedanih praznikih na delo in mu je s tem onemogočen udeležiti se službe božje, kakor veleva cerkvena zapoved, ki se glasi: »Bodi ob nedeljah in praznikih spodobno pri sv. maši.« Takih podjetij, ki radi dobičkaželjnosti preprečujejo delavstvu njih verske dolžnosti, bi lahko našli več, med temi tudi precej takih, ki so v rokah takozvanih krščanskih kapitalistov. Poleg cerkvenih imamo tudi državne praznike, katere mora delavstvo praznovati in ne dobi za to nikake odškodnine.

Zakon o zaščiti delavcev prepušča svobodnemu sporazumu delavstva in delodajalca, da določijo, ob katerih praznikih se dela in ob katerih se ne dela, kakor tudi, koliko časa naj traja prekinitev dela ob praznikih. V nekaterih podjetjih (kjer je delavstvo organizirano) ima s pogodbo določene praznike, ob katerih se ne dela, delavstvo

pa dobi te praznike plačane. V podjetjih, kjer delavstvo ni sklenilo z delojemalcem take pogodbe, pa ima kljub temu pravico, da se odreče delu ob zapovedanih praznikih. Pri tem pa ne odloča posamezna oseba, ampak mora biti vsaj nad polovico zaposlenih delavcev za to, da se ne dela. V tem slučaju delavstvo ne more zahtevati, da bi bil praznik plačan. V podjetjih, kjer se po naravi posla neprekinjeno obratuje, je samo po sebi umevno, da se nedelje in prazniki ne morejo izvzeti, zato je tukaj vsaka pogodba nemogoča. Kateri so ti obrati, odloča minister za soc. politiko, po zaslišanju pristojnih Delavskih zbornic. Iz navedenega sledi, da je vprašanje dela ob praznikih v rokah delavstva samega. Da pa so prazniki, ob katerih se ne dela, tudi plačani, pa je odvisno od sporazuma med delavstvom in delodajalcem. Tak sporazum pa je možno doseči le z organiziranim nastopom delavstva.

Mednarodni kongres babic.

Ker upam, da bo vsako posamezno zanimalo, kako se je vršil 2. mednarodni kongres babic na Dunaju, sem se odločila, da vam o tem nekaj poročam.

2. mednarodni kongres babic se je vršil od 7. do 9. aprila. Udeležba je bila zelo velika. To združenje nam je živa priča, kako so se babice v mestih in na deželi prebudile, ter se zavedajo svojega težkega in odgovornega stanu, svoje resne naloge v službi za obči blagor. Na tem res uspelem kongresu je bilo posebno razveseljivo opažati, v kaki edinosti stoje babice vseh dežel. Z vztrajnostjo upajo doseči ono veljavo, katera jim po vsej pravici pripada.

Gospa Liška, predsednica medn. babilškega društva iz Prage je otvorila kot predsednica kongres ter pozdravila navzoče z izbranim nagovorom. Nato je govorila predsednica avstrijskih babic na Dunaju ga. Hübel, kateri se imamo zahvaliti za prirejeni kongres in katera je bila izvoljena za predsednico mednarodne babilške zveze. Pozdravila je delegatke iz Anglije, Belgije, Nemčije, Holandske, Češkoslovaške, Poljske, Ogrske in Jugoslavije in se še posebej zahvalila vsem, ki so pomagale organizirati ta uspehi kongres. Splošno zanimiva in zelo podučna je bila razstava, katero je organiziral svetnik Assinger.

Zahvala. Podpisana se najiskrenejše zahvaljujem g. obl. poslancu Uranjeku iz Griž za ves njegov trud kakor sledi: Pred dvema leti sem bila odpuščena kot bolna delavka pri Keramični industriji d. d. v Libojah, a poslanec mi je z neumornimi intervencijami priboril pokojnino in sedaj še draginjske doklade. Kot velika reva brez premoženja s štirimi popolnoma nepreskrbljenimi otročki se ponovno zahvaljujem! — Hvaležna Jožefa Kovač, Liboje, p. Setrovce.

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Atom:

Misli krščanskega socialista.

Ideja in materijalizem.

»Buržuazija je ponižala stanove, na katere je ljudstvo zelo spoštljivo in s pobožno bojaznijo. Zdravnika, jurista, duhovnika, pesnika, znanstvenika je izpremenila v plačanega mezdne delavca.« Tako toži Marks v svojem komunističnem manifestu. Rekel sem toži, ker veliko vprašanje je, ali je upravičen tožiti tisti, ki sam dela enak greh ali enako zmoto. Kakor bi se smejali znanemu tatu, ako bi tožil nad nepoštenostjo ljudi, ali znanemu nečistniku, ako bi tožil nad npravo ljudsko pokvarjenostjo, prav tako smešno se zdi človeku, če bere tožbo Marksa nad ponižanjem gotovih zgoraj omenjenih stanov. — Enako kakor je zapisal Marks: Buržuazija je ponižala stanove itd. bi lahko zapisali tudi: Marksizem je ponižal stanove itd. Obadva, liberalizem in marksizem sta si sicer v mnogočem nasprotna, v eni točki pa povsem in popolnoma edina, namreč v svojem materijalizmu.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Kovinarji

Fijasko v Lescah. V Lescah v tovarni verig je »Savez met, radnika« zaključil z neuspehom. Jug. strok. zveza, ki ima v tovarni tudi svojo organizacijo, je hotela sodelovati, kar so pa socialisti odklonili. JSZ je podala tudi svoje predloge, ki bi bili gotovo uspešni in bi bilo delavstvo svoje pravice tudi doseglo. V sled odklonilnega stališča »Saveza« je JSZ prepustila akcijo socialistom, ki pa niso znali priboriti ničesar, pač pa je delavstvo sedaj še na slabšem. Počasi bo delavstvo svoje prijatelje že spoznalo.

Lesni delavci

Rob pri Turjaku. V nedeljo, 1. julija t. l. se je vršil dobro obiskan sestanek skupine lesnih delavcev, na kojem je poročal strok. tajnik Lombardo. Na sestanku se je organizacijska zavest še bolj utrdila, čeprav se skupina dobro drži ves čas, odkar se je ustanovila. Treba bo navezati še stike z delavci sosednih krajev.

Rimske Toplice. Obratni zaupniki so izvolili v tovarni podprednikov za predsednika tov. Ulago Franceta, za tajnika pa tov. Breznikarja Franceta.

Papirničarji

Ker so »Združene papirnice« odpovedale vse delovne pogodbe (kar je zgolj formalnega značaja, da se ustanovi pregledna in točna kolektivna pogodba med delavstvom in podjetjem), je tajništvo JSZ izdelalo predlog za novo kolektivno pogodbo papirničarjev, ki bo prihodnje dni še končno redigirana po zaupnikih in po strokovnem odboru papirniške organizacije, nakar bo predlog predložen ravnateljstvu. Delavstvo se v celoti zaveda važnosti pogodbe in položaja in je trdno uverjeno, da si bo z močno organizacijo kot je papirniška, priborilo pravično pogodbo.

Delavstvo v kartonažni tovarni in papirni industriji Bonač in sin v Ljubljani, je predložilo po Jug. strok. zvezi ravnateljstvu predlog, da bodi delavstvo ob sobotah popoldan prosto dela in se ta čas nadomesti čez teden. Ravnateljstvo se vsled odpora mojstrov brani ugoditi tej želji delavstva. To je znak vseh industrijcev, ki tirajo za vsako malenkost delavstvo v boj. JSZ bo poduzela v tej zadevi nove korake.

Bolniški strežniki

Ljubljana. Sestanek skupine bolniških strežnikov se vrši v četrtek 5. t. m. ob pol 8 zvečer pri Majarončku. Poroča strokovni tajnik tov. Gajšek.

Šoferji

Sestanek skupine šoferjev JSZ v Mariboru se bo vršil v petek dne 6. julija ob 9 zvečer v društveni sobi na Koroški cesti št. 1. Tajnik šoferske organizacije, ki se je vrnil z Dunaja, tov. Ruhenberger, bo poročal o ustroju tamšnjih organizacij. Razdelile se bodo tudi nove članske izkaznice. Prosimo, da se sestanka vsi udeležite. — Odbor.

Kakor znači že ime samo materija — snov, materijalist ne prizna in zanika ves nadčutni svet, taji Boga, taji netvarno dušo, kratkomalo vse, kar se ne da dognati z golimi čuti. Religija, znanost, umetnost je s tem potisnjena v ozadje, kajti vsega tega se ne da jesti in piti. — Ljudje morajo jesti in piti, skratka živeti, preden morejo uganjati politiko, vedo, umetnost, religijo itd. — »Produkcija življenjskih potrebščin«, pravi Engels, »je torej vsakočasna stopinja te produkcije, to je vsakočasna stopinja ekonomskega razvoja je podlaga za vse drugo: šele na tej podlagi so se razvile državne ustanove, pravne ideje, umetnost in tudi religiozne ideje človeštva.«

Če so enkrat na ta način v ozadje potisnjene ideje prava, religije, znanosti in umetnosti, tedaj je jasno, da tudi zastopniki teh idej ne morejo uživati spoštovanja. — Kdor prezira religijo, umetnost, pravne ideje itd. naravno prezira kot parasite in zajedavce človeške družbe, tudi vse tiste, ki se s tem ukvarjajo. Ni torej buržuazija ponižala stanov zdravnika, jurista, duhovnika, pesnika, znanstvenika, kakor to trdi Marks, in tudi marksizem teh stanov ni

Zdraviliški uslužbenci

Pravila organizacije zdraviliških uslužbencev v Rogaški Slatini so stopila v veljavo. V kratkem se vrši ustanovni občni zbor, na kar bo začela skupina z rednim delom. Ta organizacija je nujna potreba, da se uredijo razmere tega delavstva.

Rudarji

Rudarji II. skupina. Izredni občni zbor II. skupine rudarske zadruga se vrši v nedeljo 15. julija t. l. ob 10 dopoldan v Delavskem domu v Trbovljah. Tov. delegate naših skupin prosimo, da se oglasijo pred občnim zborom v našem tajništvu.

Strokovna skupina rudarjev v Trbovljah ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo 8. julija ob 4 popoldne v prostorih tajništva, Loke 253. Prosimo vse tovariše, da se občnega zbora sigurno udeležite. — Odbor.

Železničarski vestnik

Opozorilo. Direkcija opozarja osobje z razpisom št. 84/1/28 sledeče: »Doznalo se je, da so nekateri uslužbenci zaposleni tudi v privatnih službah, ali pa so jim pri gospodarskih-pridobitnih podjetjih poverjene razne funkcije v upravnem odnosu nadzornem odboru. V smislu čl. 76 in 79 zakona o drž. saobračajnem osebju ter čl. 395 finančnega zakona za leto 1928/29 naj vsak prizadeti uslužbenec takoj sporoči svojemu šefu, kje je privatno zaposlen, kakšne posle tam vrši in od kedaj, ter naj navede tudi odlok s katerim mu je bilo eventuelno izdano dovoljenje za privatno zaposlitev. Vse te prijave uslužbencev zberejo šefi edinic ter jih najkasneje do 20. julija 1928 dostavijo odelenu I/1-a direkcije. Vpslati je tudi prazen izkaz. Uslužbenec je o vsebini tega razpisa dokazno obvestiti.« — K temu direkcijskemu razpisu pripominjamo, da železn. uslužbenci gotovo iz dolgočasia ne sprejemajo privatnih služb, ampak so jih prisiljeni iskati, ker jim plača, katero dobivajo od uprave za svojo službo ne zadostuje ter s skušajo s postranskim zaslužkom (kateremu se to posreči) olajšati in izboljšati gnotni položaj. Gotovo bi bilo slehernemu uslužbencu prijetneje uporabiti prosti čas v resnično potrebni odmor vsled napore in nevarne službe, toda plače bi se tedaj morale stanu primerno regulirati in iskanje privatnega zaslužka bi tudi samo od sebe odpadlo.

Pekovski pomočniki

Po zadnji ponesrečeni stavki pekovskih pomočnikov v Ljubljani, katero so po stari navadi zavozili nepremišljeni pomočniki brez organizacije, ker pri socialistih ni mikalo nikogar več ostati. Ker se je pa položaj pek. pomočnikov radi neorganiziranosti vedno slabšal, so zastopniki pekovskih pomočnikov zaprosili Jugoslovansko strokovno zvezo, da se zavzame zanje in jih tudi organizira. JSZ je ukrenila potrebne korake, da se to čimprej izvede.

Pridobivajte novih naročnikov!

ponižal, ampak materijalizem, katerega vneta zagovornika sta buržuazija — liberalizem in marksizem.

Potruje nam to tudi zgodovina, ki nam pripoveduje, da so bili ti stanovi v časti, dokler in kjer je vladal idealizem med ljudmi, propadali pa so ti stanovi čimbolj je dvigal svojo glavo materijalizem. In če bo kedaj kdo pisal zgodovino duhovnikov, juristov, zdravnikov, znanstvenikov, umetnikov bo moral priznati, da so bili najmanj priznani in v časteh takrat, ko je vladal svet materijalizem. In če se ozremo danes okoli sebe, vidimo sicer večkrat mnogo bogastva, vidimo pa tudi, da ravno zastopniki znanstva, umetnosti in religije najslabše žive in so najbolj mizerno plačani.

Očitek buržuaziji je torej za Marksa brezpredmeten, ker ima sam isto krivdo na sebi, kot ona. Ta očitek je pa tudi očitno napačen. Zelo se namreč motita Marks in Engels, ko mislita, da je v človeštvu edino odločilen nagon samohrane in ekonomskega interesa. Pokazala sta uprav s svojo trditvijo v komunističnem manifestu veliko protislovje. Na eni strani se zavzemata za te zaničevane in ponižane stanove, na

Javna borza dela v Ljubljani.

Proračun.

Ministrstvo socialne politike je odobrilo vsem Javnim borzama dela v državi proračune za obdobje od 1. julija do 31. decembra 1928.

Proračun za Javno borzo dela v Ljubljani (centrala v Ljubljani in podružnici v Mariboru in Celju) predvideva 659.812,50 dinarjev in toliko izdatkov. Dohodki so predvideni: Redna dotacija 344.250 Din, izredna pa 315.562,50 Din.

Za izdatke odpade: Osebnih izdatki 173.700 Din, materialni izdatki 37.600 dinarjev, nepredvideni izdatki 8.637,50 Din, pomoč za brezposelne 339.875 Din in rezervni fond 100.000 Din.

Tekom treh mesecev likvidira v zmislu ministrstva socialne politike podružnica v Celju, ki se preosnuje v ekspoziuro. Istotako likvidira ravnateljstvo v treh mesecih, nakar bo vršil nadzorstvo nad podružnico v Mariboru in ekspoziuro v Celju inspektor dela v Mariboru in upravni odbor odnosno ravnateljstvo JBD v Ljubljani.

S proračunom so tudi regulirane plače nameščencev, katerih predvideva proračun v Ljubljani šest, v Mariboru štiri, v Celju pa dva.

Letno poročilo.

Javna Borza dela bo izdala letno poročilo o svojem poslovanju iz katerega bo razvidno veliko in socialno delo, ki ga ta važna ustanova vrši za delavstvo. S to institucijo se pripravlja baza za splošno zavarovanje delavstva za brezposelnost.

Brezposelni delavci.

Delavci, ki postanejo brezposelni, naj se takoj obrnejo za delo na Javno borzo dela v Ljubljani, odnosno na podružnico v Mariboru ali Celju z dopisom, v katerem navedejo svoj poklic, dosedanjega delodajalca, svoj točen naslov in število družinskih članov, ker Javne borze dela posredujejo delo brezplačno. Brezposelni naj obenem zaprosijo tudi za brezposelno podporo osebno ali pismeno, ker Javna borza dela razpolaga s potrebno vsoto za podpore brezposelnim. Delavci, ki so dobili v drugem kraju delo, dobe tudi potno podporo in polovično vožnjo.

Poročilo

o prometu delavnega trga Javne borze dela v Ljubljani ter podružnice v Mariboru in Celju v času od 1. januarja do

16. junija 1928.

Delo je iskalo pri Borzi dela v Ljubljani: 4326 m., 1319 ž., skupaj 5645; v Mariboru: 4070 m., 1609 ž., skupaj 5679; v Celju: 2687 m., 850 ž., skupaj 3535. Vseh: 11.083 m., 3778 ž.; skupaj 14.859 brezposelnih.

Ponujeno delo pri borzi dela v Ljubljani: 2303 m., 892 ž., skupaj 3195; v Mariboru: 969 m., 814 ž., skupaj 1783; v Celju: 799 m., 308 ž., skupaj 1107. Vseh: 4071 m., 2014 ž., skupaj 6085 ponujenih mest.

Izvršenih posredovanj pri Borzi dela v Ljubljani: 1588 m., 838 ž., skupaj 2426;

drugi strani pa jim sama rušita temelje, s tem da propagirata svoj materijalizem. Zmota Marksa v komunističnem manifestu je v tem, da on logično vpoštevava v človeku le nagon samohrane. Kakor je razvidno iz zgoraj omenjenih njegovih besedi, on ne taji drugih nagonov, a ne meni se zanje. Nagon samohrane je zanj prvoten in odločilen, vsi drugi kakor estetski, spoznavni, verski, ustavni in drugi nagoni so nastali le na podlagi prvotnega nagona samohrane. Toda pokazal je s tem Marks, da prav nič ne pozna ljudi in njihovih nagonov. Resnica je sicer, da velik del ljudi smatra za najvažnejše dobro jesti in piti, toda, da bi to bilo edino kar goni človeka k napredku, to nikakor ni res. Dobro vemo, da je na pr. umsko delo za vsakega učenjaka največje veselje, vemo, da velja isto o umetniškem ustvarjanju, isto pravem in religioznem nagonu. Življenje, zlasti duševno življenje človeka ima povsem druge zakone, kakor gospodarske ali ekonomske. Združene države Severne Amerike so gospodarsko najmočnejše na svetu, a umsko zato še zdavnaj niso na višku. Isto velja o umetnosti, o religiji itd.

v Mariboru: 580 m., 520 ž., skupaj 1100; v Celju: 450 m., 199 ž., skupaj 649. Vseh: 2618 m., 1557 ž., skupaj 4175 izvršenih posredovanj.

Odpotovo pri Borzi dela v Ljubljani: 1181 m., 47 ž., skupaj 1223; v Mariboru: 1275 m., 361 ž., skupaj 1636; v Celju 906 m., 203 ž., skupaj 1109. Vseh: 3362 m., 611 ž., skupaj 3968 brezposelnih.

Odpadlo pri Borzi dela v Ljubljani: 1050 m., 256 ž., skupaj 1306; v Mariboru: 1568 m., 440 ž., skupaj 2008; v Celju: 933 m., 325 ž., skupaj 1258. Vseh: 3551 m., 1021 ž., skupaj 4572 brezposelnih.

16. junija 1928 je ostalo v evidenci pri Borzi dela v Ljubljani: 507 m., 178 ž., skupaj 685; v Mariboru: 647 m., 288 ž., skupaj 935; v Celju: 398 m., 123 ž., skupaj 521. Vseh 1552 m., 589 ž., skupaj 2141 brezposelnih.

Brezposelno zavarovanje rudarjev.

Izredni občni zbor druge skupine rudarske zadruga, ki se vrši v nedeljo, dne 15. julija 1928 ob 10 dopoldne v Trbovljah bo sklepal tudi o brezposelnem zavarovanju rudarjev. Mnenja smo, da bo občni zbor sklenil potrebne sklepe, da se to prevažno zavarovanje rudarjev čimprej izvede. Na vsak način bo za rudarje najboljše, da izvedejo svoje brezposelno zavarovanje v okviru Javne borze dela v Ljubljani, ki bo imela možnost organizirati v važnih rudarskih centrih svoje ekspoziture, rudarjem pa zasigurati brezposelno podporo in drugo pomoč, česar rudarji danes nimajo.

Čez hribe in doline...

Kragujevac. Letošnje leto prebijem v Srbiji in vam hočem popisati malo tukajšnje razmere. Dobil sem delo v puškarnici. Dela se 8 ur dnevno. Dnevna plača je 52 Din. Za stanovanje plačam 150 Din mesečno, hrana 15 Din dnevno, skupaj 600 Din, a zaslužim 52 krat 26 = 1352 Din mesečno. Torej vidite, da so skoraj iste razmere kot pri nas doma, samo da tu zaslužim ono v 8 urah, za kar sem v Mariboru delal 12 ur. Delo ni težko in tudi ne nevarno, kot je bilo v Mariboru. Tukaj se mesec dni toliko ne zamažem kot tam en dan.

Slovencev je tu okoli 400, večinoma so Kranjci, tudi Mariborčani, toda oni se imajo za Nemce. Slovenci imajo tu svoje kulturno prosvetno društvo »Triglavl«, ki je demokratsko, in pa katol. prosvetno društvo »Naš dom«. V tem se zbirajo Hrvati in Slovenci skupaj, imajo lepo dvorano, kjer je oder, knjižnica in čitalnica, od slovenskih časopisov je »Slovenec« in »Domoljub«, od hrvatskih pa »Narodna politika« in »Katolički Tjednik«, enako so knjige slovenske in hrvatske. Jaz mislim, da je to največja slovenska kolonija v Srbiji. Delavske organizacije tu dosedaj ni bilo, socialistične so razpadle pred par leti same od sebe, neodvisne pa je razpustila vlada leta 1926. z motivacijo, da so protidržavne, komunistične. Delavcev je tu preko 8000, moških in žensk.

Zadnjič je bila v hotelu »Stara Srbija« seja oziroma širši sestanek kragujevaškega delavstva in sem bil tudi jaz tam. Bilo je okoli 100 udeležencev in s tem se je zopet začela agitacija socialistov za organizacijo delavskih ekonomskih in političnih sindikatov. Bilo je sklenjeno, da se bo začela živahna agitacija, da bo spet kot pred 50 leti iz Kragujevca počel sindikatni pokret. Tu se skoraj lahko nadajo uspehov, ker ne obstoji nobena druga organizacija, a na lepo vabo se ribe rade love. Ne bi škodilo, ako bi se kdo naših zanimal malo za tukajšnje delavstvo. V splošnem se nam godi zelo slabo, posebno zadnje čase, ko so začeli tako delati kot v Mariboru.

Strokovna zveza viničarjev, skupina Sv. Bolfenk pri Središču, je priredila 28. maja ljudsko tombolo, katera se je dobro obnesla. Zahvaljujemo se za darove vsem darovalcem, posebno narodnemu poslancu Andreju Bedjaniču iz Obrežja, kakor tudi vsem, ki so obiskali tombolo, posebno g. župniku, g. nadučitelju in g. Košarju. Šarju.

Količevo pri Domžalah. Na praznik Sv. Petra in Pavla smo v tovarni papirja delali kot ob navadnih delavnih dneh. Mnogi sploh nismo mogli k sv. maši. Vendar nočemo žaliti verskega prepričanja

vodstva tovarne, ker smo zelo miroljubni in pohlevni in pa tudi, ker vemo, da bi bila tovarna takoj drugi dan v konkurzu, ako bi se na praznik ne delalo. — Nekateri.

Usnjarska zadruga »Koža« v Trziču je odpustila vse delavstvo z motivacijo, da bo likvidirala. Imela je kratko življenje desetih mesecev kljub temu, da ji je »Jutro« prerokovalo sijajno bodočnost. Mi smo ji že ob njenem postanku napovedali skorajšen bruh.

Na Kofce! V nedeljo na dan sv. Janeza Krstnika se je zbralo na planini Kofce izredno mnogo ljubiteljev naših planin k slovesnosti blagoslovitve ondodne kapelice. Delavstva iz Trziča je bilo izredno veliko. Vseh udeležencev cenijo nad 2000.

Krekova družina.

Iz centralne. Okrožnice k občnemu zboru centralne Krekovihih družin smo razposlali, na katere takoj odgovorite. Podrobna določila k občnemu zboru še pravčasno sporočimo.

Tabor »Krekovihih družin« za okoliš Trbovlje in Celje se vrši v nedeljo 29. t. m. pri Sv. Joderji. Na taboru govori ta. J. Jože Langus in tov. Ivan Golob. Spored pravčasno sporočimo v prihodnji »Pravici«.

Tedenske novice.

Dr. Aleš Ušeničnik — šestdesetletnik. 3. julija je obhajal ta največji slovenski sociološki filozof svojo šestdesetletnico. Mnogo je storil tekom svojega delu posvečenega življenja na sociološkem polju v znanstvenem oziru.

Orlovski dan v Ljubljani. V nedeljo 1. julija je SOZ (Slov. orl. zveza) privedla javen nastop v Ljubljani. V sprevedu je bilo poleg čeških in hrvaških deputacij 1540 Orlov v kroju, okoli 900 Orlic, 64 zastav, 11 godb! — Nastopilo je na Stadionu nad 1100 Orlov, 720 Orlic in naraščaj. Nastop je bil skrbno pripravljen. (Leta 1923 je nastopilo 1950 Orlov — letos torej precej manj.) Poleg cerkvenega petja, krasnega dohoda v areno Stadion, petja telovadcev v areni, je bil nad vse ljubek nastop obojega naraščaja. To je bilo življenje, igranje, skakanje, kar je res otroško, mlado. Vendar pa moramo zapisati tudi to-le: Tik pred tribunom je nastopil nižji naraščaj s puškami in bajoneti. Bolelo nas je, da se naša najnežnejša mladina vzgaja na ta način v času, ko se na vseh straneh dvigajo kliči proti novim vojnim grozotam. Ali ni že dovolj bede, 18 milijonov mrtvih, vdove, sirote, ubijanje vsake kulture in morale? Julijska številka delavskega »Ognja« dovolj izrazito priča, kam naj se orijentira naša mladina v sedanjih vojno-željnih časih. Ali je puška edino sredstvo za vzgojo domovinske ljubezni? Ali je bil to ponižen poklon pred dostojanstveniki na glavni tribun, kjer so sedeli zastopniki vojaških in civilnih oblasti? Ali je taka vzgoja izraz stremeljenja sedanje orlovske mladine, ali je to gesta sedanjega vodstva SOZ, ki ne more in ne sme najti odobravanja med mladino?! Orel goji telesno kulturo predvsem v plemenitenje duha. Prepričani smo, da to ni v načrtu orlovstva, da je to pojav, ki se je vrnil in sicer tako dobro in koristno orlovsko organizacijo. Katoliška in ljudska organizacija naj ne odbija celih plasti naroda, zlasti ne delavskega razreda, ki je nositelj bodočnosti.

30. julija je stopila v veljavo nova uredba o odpiranju in zapiranju trgovin in trgovskih lokalov.

Veliko treznostno zborovanje se bo vršilo na Kumu 7. in 8. julija. Glavno zborovanje bo v nedeljo ob 8. uri na prostem. Po dopoldanskih zborovanjih se bo vršila slovesna zaprisega »Mladih junakov« in »Borecev« za zdravo in treznostno življenje. Med odmori igra železničarska godba iz Zidanega mosta. Vabljeni vsi, predvsem mladina vseh stanov!

Zvišanje prispevkov za bolniško zavarovanje. Minister za socialno politiko je na podlagi sklepa ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev odobril zvišanje prispevkov za bolniško zavarovanje in to za urade, katerim so letna poslovanja zaključili z deficitom. Takih uradov je zaenkrat 13. Tudi za Trgovsko društvo »Merkur« v Zagrebu se zvišajo prispevki. Nevarnost zvišanja prispevkov grozi vsem uradam, kateri bi v svojem poslovanju ne mogli vzdržati ravnotežja. Zato je važno, da tudi Slovenija budno pazi na problem zavarovanja. Zlasti je pa

važno redno plačevanje prispevkov, katerega pa danes ni, zakar nosijo vso odgovornost podjetniki, ki tako še tisti del prispevkov pobašejo v svoje nenasične kase. Naš OUZD bi bil sijajno situiran, ako bi ne bilo teh nerednežev, ki s tem rušijo fundament zavarovanja. Prispevki so bili zvišani od 6 na 7 odstotkov odtod od 6 na 6.5 odstotkov in to od 1. julija 1928 dalje.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: Moškim: 2 pečarjem, 20 rudarjem, 1 kleparju, 15 kovostrugarjem, 1 ključavničarju, 1 kovaču, 3 str. risarjem, 5 mizarjem, 1 sodarju, 1 lesostrugarju, 1 strojniku, 1 električarju, 2 kožarjem, 1 usnjarsku za kovčke in aktovke, 6 pleskarjem, 1 tapetniku, 2 čevljarjem, 1 dežnikarju, 1 slašičarju, 6 tesarjem, 4 hlapecem, 10 stukaterjem, 1 vodoinštalaterju, 3 kotlarjem, 13 mlinerjem, 9 navadnim delavcem, 19 vajencem; ženskam: 2 orož. kuharicam, 1 spulerci, 3 pletilkam nogavic, 2 kmečkim deklam, 2 služkinjam, 1 frizerki, 1 bolničarki, 3 šiviljam, 3 natakaricam.

Nad 50 rudarjev mrtvih. V rudniku Saint Quentin se je udrlo težko kamenje in razrušilo dovod svežega zraka. V rovihih stisnjeni zrak je s silo udarjal na dan, vsled česar se je v stranskih rovihi vnel požar in so strupeni plini zadušili delavce. 50 mrtvih v nekaj hipih — brez razburjenja.

Ruske strokovne organizacije. Obstojijo 12 velikih industrijskih strokovnih zvez z 3,500.000 člani. Najpomembnejša je zveza prometnih delavcev z 1,568.000 člani. Nato slede: zveza poljskih delavcev z 1,192.000, zveza tekstilnih delavcev z 830.000, zveza kovinarjev z 870.000 člani. Napram prejšnjemu letu izkazujejo vse zveze precejšen porast. — Poleg teh čistih strok. zvez so tudi mešane strokovne zveze delavcev in nameščencev. Vsega skupaj štejejo nekaj čez 10 milijonov članov, kar znači napram prejšnjemu letu prirastek za okoli 1 milijon. Pri tem ne smemo prezreti, da so tu všteti tudi brezposelni. Teh je bilo 1. julija 1927 1,500.000.

Našim mladim.

Slovenska religiozna lirika. Gradimo novo slovensko kulturo. Zrasla je iz naših domačih slovenskih tal in se vzpenja v novega duhovno prerobenega na verskih podlagah temelječega človeka. Težka je rast iz splošnega materializma, iz pozitivizma, katerega se ne moremo in ne moremo otresti. Zato je bilo tudi treba dolgoletnega čiščenja, rasti — da smo se povzpeli do te višine, da moremo že stvoriti sintezo vse narodove rasti od početka do danes. Danes stojimo sredi usodnih spremenjaj v življenju slovenskega naroda. In je nujno, da v takih trenutkih postavi najjačji narodni element — mladina — svoj mejnik. Tako razumem nastavek in pomen pričujoče zbirke: Kot sad skupne rasti in kot mejnik — začetnik nove, religiozne dobe v narodovem življenju. Zbirka je subjektivna sinteza cveta verskega slovenskega pesništva od srednjega veka dalje. Iz starejše dobe izbira ni bila težka, toda pri mlajših, najmlajših je bila izbira težja. Vendar ne moti v celotni zbirki zaporednosti, harmonije kak stavek, ki zazveni ali premalo doživet (gl. n. pr. disakord v pesnih od strani 36—40) ali pa da čutiti prehudo nasprotje posameznikov (n. pr. str. 41—43). Toda zbirka ima svojo vrednost vendarle v prvi vrsti ne samo z estetično-religioznega stališča, kakor s čisto človeškega: Da imamo res izbor duhovnih, lepih pesmi, ki se zlivajo v celoto. In v tem je njen najvišji pomen. Knjiga stane broš. 20 Din, vez. 28 Din in se naroča: Uprava »Križa«, Ljubljana Miklošičeva 5.

Protestiramo!

Prejeli smo sledeči popravek:

»Ni res, da sem jaz, Jakob Pogačar, na mesu odpovedal službo dvema delavcema. Res pa je, da jaz še nikdar nisem nobenemu delavcu službe odpovedal. Tudi ni res, da bi bil na mesto Jožeta Selana sprejet drug delavec. Res pa je, da ni bil noben drug delavec na mesto Jožeta Selana sprejet.«

Jakob Pogačar.

Ljubljansko okoliško orlovsko okrožje ima dne 15. julija v Zagorju ob Savi javno prireditev s celodnevni sporodom. Vabimo! Bog živi!

Razno.

Da bi ne bil iznašel! Na Dunaju je umrl vseučiliški profesor Emil Fromm, vodja medicinsko-kemičnega inštituta. Tik pred smrtjo je še doživel pretresljiv opomin, kako strašni stvari je bil posvetil svoje življenje: strupeni plini, ki so v Hamburgu zahtevali toliko žrtev, so bili njegova iznajdba, vsaj kot vojno sredstvo. Fromm je bil med svetovno vojno voditelj nemške plinske vojne. Zavezniki so v mirovni pogodbi tudi zahtevali njegovo izročitev, da bi ga z drugimi poveljniki in državniki, ki so se v vojni posluževali nedovoljenih sredstev, postavili pred vojno sodišče. Prof. Fromm, ki je zlorabil znanost v tako nečloveške namene, je pa tudi sam postal žrtev svojega dela. Pri preizkušanju strupenih plinov se je zastrupil in obolel na srečo; tej boleznini je sedaj podlegel. Žal, da svojih izumov ni ponesel s seboj.

Ne navadne vrste posvetovalnica. V prostorih prostovoljnega reševalnega društva na Dunaju so 22. t. m. otvorili posvetovalnico za ljudi, ki so obupali nad življenjem in mislijo, da jim je oprta samo ena rešitev: samomor. Že prvi dan se je oglasilo do dvajset takih nesrečnikov, deloma moški, deloma ženske. V posvetovalnici nobenega ne vprašajo ne po domu, ne po imenu, a po obleki sodeč, so bili to delavci in mali uradniki. Poslušata en svetovalec in ena svetovalka, vsak v svoji sobi. Vsakega prišleca vprašajo, ali hoče k svetovalcu ali svetovalki. Par moških se je izrečno izjavilo za svetovaleca, vsi drugi moški in ženske so pa izjavili, da jim je vseeno, s kom govore. Zmanjšanje bede bi bolj zmanjšalo samomore kot posvetovalnice.

Fotografični aparat kot past za tave. Pariški raznašalec listov Raoul Lefour je zelo štedljiv mož. Od svojega revnega zaslužka je dan za dnevom nekaj prihranil in spravil denar v svojo zaklenjeno miznico. Zadnji čas je pa opazil, da se kupček na nepojasnjen način niža, najsi on tudi vedno enako redno štedi in prilaga. Kdo bi bil tat? Lefour je pritril fotografični aparat nasproti mizi in ga maskiral. Nato ga je pa na bistroumen način z nitmi zvezal z miznico tako, da se je moral tat, čim je odprl miznico, sam fotografirati. Trud se mu je popolnoma izplačal: zvečer je našel na plošči svojo 66 letno sosedo, ko s prestrašenim obrazom z vitrihom odpira miznico, drugo roko pa drži za ušesom, da bi ujela vsak šum. Zensko so takoj zaprli.

V vodnjak padla. V vasi Melence pri Novem Sadu se je pripetila nenavadna smrtna nesreča. 40 letna kmetica Jurica Lazič je hotela zajeti iz vodnjaka vode za živino. Na spolzkih deskah pri vodnjaku se je kmetica spodrsnila in ženska je padla v vodnjak. Ker ni bilo tedaj blizu nobenega človeka, ki bi ji pomagal, je ženska utonila v vodnjaku in so jo potegnili ven že mrtvo.

Smrtnonevarne znamke. Prokurist neke modne trgovine v Sydneyu, Dawson, se je zagledal v eno izmed prodajalk svoje tvrdke. Ta pa je že bila nevesta tvrdkinega poštnega odpravnika Williamsa in je zato Dawsona odločno zavrnila. Kmalu nato je Williams težko obolel za nepojasnenim zastrupljenjem. Zdravniki so mu komaj rešili življenje. Kakor hitro pa se je vrnil v službo in začel lepiti znamke na pošiljatve, so se znaki zastrupljenja takoj zopet pojavili. Sedaj so preiskali znamke in dognali, da so bile na poklejeni strani prevlečene z raztopino strihnina. Nadaljnja preiskava je dognala, da se je Dawson v zadnjem času zelo zanimal za znamke in jih sam izročal Williamsu. Po daljšem zaslišanju je Dawson priznal, da je res namazal znamke s strihninom, da bi se tako rešil svojega tekmea v ljubezni.

Zavratna morilna jetika.

Jetika je največji sovražnik delavstva, ki se ga je ubraniti najtežje. Strašno gospodari po delavskih revirjih. Preprosta in najučinkovitejša obrambna sredstva proti njej so: solnce, svež zrak, voda in z njimi združena snaga ter zmernost. Če že delavni prostori ne dajo teh stvari, bi morala vsaj zdrava stanovanja delavcem nuditi nekoliko več zaščite proti tej zavratni boleznini. Toda večkrat se nalezesh boleznini, da ne veš kdaj in brez svoje

krivde. Za ozdravljenje in lečenje bolezni ima tudi naše socialno zavarovanje svoja okrevališča (Klenovnik, Kasindol), za naše delavstvo pa je najbolj pripraven Golnik. Kdo spada v okrevališče? Če odkrito povemo, moramo reči, da bolnika, ki že dolgo boleha, ne bo rešil ne Golnik niti Klenovnik, ampak mu bo bivanje v zdravilišču kvečjemu podaljšalo življenje za malo časa. S tem pa se le povečajo izdatki, korist je pa minimalna. V okrevališču spadajo le ljudje, ki se nahajajo v prvem štadiju bolezni in ki jim bosta solnce in svež zrak lahko še v kali zatrla bolezen in se bodo tako še zdravi ohranili človeški družbi, družini in sebi. Zato pa naj nikdo ne čaka, da mu jetika uniči življenje, ampak naj se pravočasno zgleda pri zdravniku in se posluži tega, kar mu nudi delavsko zavarovanje.

Za kratek čas.

Italijansko junaštvo. Za časa soških bitk je prišlo baje od italijanske komande povelje, da se mora prerezati telefonski spoj sovražnika. Kapitano se obrne k svoji četi, ji razloži stvar in pozove, naj se kdo javi prostovoljno za ta junaški čin. — Vse je tiho...

»Še enkrat: Dotični heroj bo odlikovan, povišan in jaz si bom štel v čast, da imam v četi takega junaka!«

»?«

»Junaki! Mati domovina mu bo hvaležna in ga po končani vojni sprejela z odprtimi rokami v svoje naročje!«

»?«

* »Razen odlikovanja dobi še veliko denarno nagrado...«

»Jaz!« — Iz vrste stopi mlad bersaglier.

»Tako, heroj! Dovolj da ti stisnem junaško desnico!... — Vendar moram poizkusiti, če si dovolj hraber!« Rekši potegne kapitano revolver iz taške in

bliskoma prestrelil bersaglierov klobuk. Junaško je poslednji izdrl preskušnjo.

»Bravissimo! Pojdi sedaj k magacinerju, naj ti da nov klobuk!«

»Hlače tudi, prosim gospod kapitano!«

»Jaz nisem streljal v hlače; zakaj hočeš druge hlače, ko so te vendar še cele?«

»Kapitano, v hlače sem streljal pa jaz!...«

Slovnica. Učiteljica: »Kateri čas je to, jaz sem lepa?« Učenka: »Pretekli čas.«

Zgodnja ljubezen. »Vsako jutro, ko vstanem, je moja prva misel pri tebi, draga moja.« »Gašperinov Janez pravi tudi tako.« »Lahko da tudi reče, toda jaz pol ure prej vstanem kot on.«

Mlada kuharica. — Mož pri kosilu: Veš, dragica, ta riba pa smrdi, ali jo nisi oprala? Žena: Kaj pa misliš mož, ribo naj bi oprala, ko je vendar vedno v vodi živela in rastla.

Na tramvaju. V nekem polnem vozu cestne železnice je sedela debela gospa, ki je tehtala najmanj 120 kilogramov. Poleg nje pa je bil stisnjen suh časopisni raznašalec, ki je izgledal poleg nje kakor postrv poleg soma. Dama je opazila, da dve gospodični poleg nje stojita, vsled česar je nahlulila fanta: »Zakaj pa ne vstaneš ter pustiš eno teh go-

Žena z zaprtimi očmi:

v vse knjižnice
naših Izobraževalnih društev!

PRIJATELJ, ali si že pogledal v knjižnico našega društva, ako je v nji že »Žena z zaprtimi očmi!« Če še ni, zahtevaj od odbora, da jo takoj naroči.

spodičen sest?« »Pa vi vstanite, se bosta pa obe gospodični lahko vsedli,« je odgovoril dečko v splošno zabavo vseh potnikov.

Majhna porcija. Neki Bohinjec je jedel na kolodvorski restavraciji, toda dobil je prav majhno porcijo, vsled česar se je pri natakarku pritožil. Ta pa ga je potolažil: »Pri nas zato dajemo male porcije, da ljudje ne zamude vlaka.«

Pri pečarju. Kupite, gospod, to-le peč. Prihrani vam petdeset odstotkov kuriva.

Kupec: Pa to tudi lahko jamčite?

Pečar: Brez pomisleka.

Kupec: Tedaj kupim dve taki peči, a rečem pa, ako porabim potem le še ke-pico premoga, vam pošljem obe nazaj.

Gospod Sitnež pride v restavracijo in zahteva jedilni list. Natakark v fraku stoji uslužno poleg gosta ter čaka naročila. Pri vsaki jedi vprašuje Sitnež, če

je to dobro, če je to sveže in kaj drugi gostje najraje imajo. Tako sta končno preštudirala ves jedilni list. Pa pravi gost natakarku, kaj naj si izbere. Natakark mu salomonsko nasvetuje: Drugo gostilno.

Brezsrčnost. On: »Slabi časi, kateri so nastopili, so tudi mene uničili. Omejiti se morava na najpotrebnejše, ako bova hotela zopet na vrhunec, delal bom, pa naj bo karkoli hoče, četudi umrjem. Povem ti, v desetih letih bodeš ali milijonarka ali pa vdova.« Ona: »Ali se ne da to oboje združiti?«

Po domačem prepričanju. On: »No, in sedaj boš pa najbrže rekla, da greš domov k materi?« Ona: »Kaj še, nisem tako neumna ne, pač pa grem ponjo, da bo ona sem prišla.«

V vsako hišo „Delavsko Pravico“!

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z. o. z. v Tržiču

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

I. delavsko konzumno društvo v Ljubljani

naznanja svojim članom ki rabijo drva, da jih zamorejo naročiti v svoji poslovalnici.
Drva so suha, zdrava in poceni. Dostavlja se na dom. Plačilo takoj po sprejemu. ODBOR.

Slavko Savinšek:

27

Milica, otrok bolesti.

»Pa otroci, gospod zdravnik?«

»Če tako mislite že naprej, niste pravi mož za to. Otrok, če bi bil, bi bil zdrav in vam lep, prelep spomin!«

»Da bi jo gledal trpeti, vedno umirati, gospod! O, imejte z menoj usmiljenje, gospod! Saj ne morem! Že te napake ne morem gledati.«

»Potem je ne ljubite dovolj!«

»Ravno zato, ker jo ljubim!«

»Potem ne poznate prave ljubezni. Ta vse prenese! Tudi smrt!«

Mirko ne more govoriti dalje. Zdaj žari v obraz. Zdravnik vstaja:

»Gospod, povedal sem vam svoje mnenje. Je možno sicer, da sem se zmotil tudi glede bolezni. Nisem vsegaveden. Lahko povprašate še koga. Poskusite na kliniki v Gradcu ž njo, ali na Dunaju. Pri Bogu je vse mogoče!«

»Gospod doktor, glejte, takle sem od sinoči, ko sem jo videl, kako je šla. Nisem zatislil očesa vso noč, menil sem, da zblaznim od groze, ki je vstala v meni oni hip, ko sem jo videl omahovati. Preje je malo hodila v moji prisotnosti, prvič ko sem jo videl, sploh ne. Nisem kriv jaz, da je tako prišlo. Tudi nisem mogel verjeti, še zdaj ne morem. Preveč je lepa sicer.« —

In ko zdravnik ne reče besedice, nadaljuje Mirko:

»Glejte, gospod doktor, s povzdignjenimi rokami vas prosim, ali res ni trohice upanja?«

»Kar sem dejal, sem dejal. Veste, da sem tudi človek, ki vidi mnogo in trpi z bolniki. In po pravici povem: tako trpeti še nisem videl človeka kot je trpelo to dekle, dokler ni vstalo upanje v njem na ozdravljenje! Gorje, če jo vara to upanje, in še bolj, če jo varate vi v ljubezni, gospod. Mislite na to!«

Mirko skuša vstati, pa ne more! Prehud je udarec. Šele čez čas se dvigne. Ne more izdavi besede iz sebe. Samo roko, vročo in trepetajočo da zdravniku, pa omahne iz sobe v sprejemnico. Tu ni

nikogar. Tu more Mirko v robec iziheti bolečino, ki divja v njem. Šele čez pol ure zapusti zdravnikovo poslopje. Tava po mestu, po ulicah. Pa ga korak neutrudoma žene v isto smer, peha vedno bolj silno k Milici.

Mirko ne sme zdaj k Milici. Ne sme je ne videti, ne slišati, to ve dobro, predobro. Mirko mora sam s seboj na jasno, na čisto!

Pogleda na uro. Kdaj gre prvi vlak? Pogleda vozni red. Čez dobre pol ure. Mirko omahuje na postajo. V restavraciji zvrne vase par čašic konjaka, da se mu kri zaleti po žilah. Potem sune v voz in se stisne v kot k oknu. Zamolklo ropčejo kolesa ob stikih tračnic: Joj, Joj, joj!...

Milica je isti dan pozno dopoldne še v postelji. Včerajšnji dogodki so ji strli telo, čeprav ji duše niso. — Duša njena je blažena, čeprav jo čudne slutnje obletavajo zdaj. Nekaj ji grozi, a sama ne ve prav, kaj naj bi to bilo. Saj je vendar srečna. Mirko je njen! Videl jo je in jo ljubi. V eni uri molčanja ji je bil toliko povedal, toliko!

Da bi se tako varala v njem? Ne, ne, še celo ata pravi, da je videti cel mož! Ata ima danes skrbi zanjo. Vsake pol ure pride k njeni postelji in oprežuje, če še spi, kako diha. Milica nalašč zapre oči, kadar se oče približa postelji, dela se, kakor da spi. Sama bi bila rada s svojimi mislimi.

Ali ata se ji le zasmili, ko ga vidi tako prihajati in odhajati. Zato odpre oči sedaj in se mu posmeje:

»Dobro jutro, ata!«

»Si dobro spala? Kako ti je?«

»Dobro, ata!« — — —

V ponedeljek, drugi dan:

Milica je v službi tako razmišljena. Po Mirku hrepeni. Čaka pisma, ali vsaj kartice. Kadar vstopi sluga s pošto v pisarno, Milica vztrepeta. Bo zanjo? Ni, ni pisma, ne kartice. V Milici vrta hrepenenje, upanje raste. Za drugi dan.

V torek, tretji dan:

Ničesar s prvo pošto. Milica je žalostna, nemirna. Kako, da ji ne piše Mirko, njen dragi? Pa vendar ni pozabil nanjo, na svojo dobro Milico? Ne, ne, ne more pozabiti, preveč se mu je odkrila v oni uri molčanja. Gotovo ima nujne trgovske posle, ki ga zadržujejo. Bo z drugo pošto, ali z zadnjo. — Nič, tudi z zadnjo pošto ni ničesar. Mi-

lica gre iz pisarne v polje na sprehod. Da svoje misli uredi, da si v naravi potolaži slutnjo, ki raste v njej od nedelje sem. — In šele v pozni uri zaspi.

V sredo, četrti dan:

Ni pisma, ni kartice. Milico boli glava, blede je, delati ne more, ne jesti. Opoldne stoji ob oknu, solze ji same od sebe lijejo iz oči. V robec grize od nestrpnosti in težke bolesti, da je ves razcefran. Je li bolan, Mirko? Se mu je kaj prigodilo na poti domov? Kako strašno jo skrbi zanj! Pisala bi mu? Ona prva? Ko bi vendar moral on! Če jutri ne bo pošte, mu piše. Ne strpi več! — Zvečer je trpljenje večje, komaj je že nosi. Ne je ničesar, ne more! Samo pije, neprestano pije vodo, ker jo v grlu suši, jo v prsih peče od žgoče bolesti. Joj, Mirko, zakaj ne pišeš? Ne slutiš, kaj trpi Milica? Milica ne zaspi dolgo v noč. Blazina pod glavo je mokra od solza, ti, Mirko, pa ne pišeš! Milica šele v jutro nakrat zaspi, da je straše splasene sanje, kakor drobno ptičko ujedlo!

V četrtek, peti dan:

Ni pošte, Milica ne vidi več pred seboj poslovnih knjig, ne razloči več spisov, ki jih je treba rešiti. Milica trepeta vsa, omahuje, ko hodi, da se tovariši v pisarni boje zanjo, da ne pade! In ti, Mirko, še ne pišeš?

Popoldne Milica napiše pismo, kratko:

Dragi moj! Si bolan? Se ti ne smilim? Zakaj ne pišeš? Si pozabil name, na svojo Milico? Umiram od hrepenenja, dragi moj, od hrepenenja po Tebi, po eni sami besedi iz Tvojih rok, po belem papirju, ki so ga gledale Tvoje oči! Piši, dragi, piši Milici, sicer umrem od hrepenenja! — Zvečer samo joče Milica! V glavi ji poje in zveni bolečina, da jo je strah pred nočjo. Oče pride domov. Bled je, ne more jesti. Za Milico ga skrbi, ko jo gleda!

Toda oče je niti pogleda ne! Kakor da ga je strah njenega obraza. Le, če Milica ne vidi, jo skrivaj opazuje. Ponoči ga sliši Milica zdihovati, težko dihati. Ne spi, kot ona ne! Milica joče, oče vzdihuje. Mati se jeze, ker ne morejo spati. Tudi nje skrbi Miličin jok in očetov obraz, očetov resni in blede obraz! Joj, Mirko, kaj bo jutri, če ne bo pisma? Milica bo znorela, zmešalo se ji bo! Vsaj na pismo ji odgovori, brzojavi ji: Pozdravljena! Pa bo zopet srečna Milica!